

Weidevogelmeetnet Friesland verslag 2012

Jelle Postma
& Klaas Jager

Sovon-rapport 2013/37

Weidevogelmeetnet Friesland, verslag 2012

Jelle Postma en Klaas Jager

Sovon-rapport 2013/37

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
de Provincie Fryslân, It Fryske Gea, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten

provincie fryslân
provincie fryslân

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2013

ISSN 2212-5027

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Provinsje Fryslân, It Fryske Gea, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Wijze van citeren: Postma J. & Jager K. 2013. Weidevogelmeetnet Friesland, verslag 2012. Sovon-rapport 2013/37. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Illustraties omslag: weidevogelreservaat Skrins van Natuurmonumenten (Simon de Winter), Grutto & Scholekster (Menno Hornman).

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of de opdrachtgever.

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Methode en materiaal	6
2.1. Opzet meetnet	6
2.2. Berekening van indexen	6
3. Resultaten	7
3.1. Aantallen proefvlakken	7
3.2. Soorten en aantallen in 2012	9
3.3. Ontwikkelingen 1996-2012	10
3.4. De Kievit	12
Literatuur	13
Bijlage I. Tellers in het WMF	15
Bijlage II. Grafieken van WMF-indexen volgens het CBS	16

1. Inleiding

Fryslân heeft sinds 1996 een eigen, autonoom meetnet voor systematische monitoring van weidevogels; bekend onder de inmiddels ingeburgerde naam Weidevogelmeetnet Friesland (WMF). Het meetnet is destijds in de steigers gezet op initiatief van een aantal organisaties en verenigingen in Fryslân (Nijland *et al.* 1994), in nauwe samenwerking met Sovon Vogelonderzoek Nederland. Het WMF heeft vanaf 19 september 1996 tot en met 31 december 2009 gefunctioneerd onder de vlag van de Stichting Weidevogel Meetnet Friesland. Hierin waren de volgende organisaties vertegenwoordigd: Fryske Feriening foar Fjildbiology, It Fryske Gea, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Sovon. Met het terugtreden van de belangrijkste grondlegger van het WMF, Freek Nijland, werd de Stichting opgeheven. Met ingang van 1 januari 2010 draait het WMF onder de regie van Sovon. Met het oog op het 'Friese profiel', zullen de organisatie en coördinatie van het WMF blijven plaatsvinden vanuit de kantoorvestiging in de Posthoornsteeg te Leeuwarden.

Met het WMF beschikt de Provinsje Fryslân over een goed georganiseerd en gecoördineerd, wetenschappelijk gefundeerd instrument voor het verzamelen van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens met betrekking tot de trendmatige ontwikkelingen van weidevogels. Deze trendgegevens vormen de basis waarmee op doelmatige wijze de effectiviteit van toegepast beheer en beleid wordt gecontroleerd en geëvalueerd. Voor de natuurbeherende organisaties Staatsbosbeheer, It Fryske Gea en Natuurmonumenten levert het WMF gedetailleerde informatie over de verspreiding en ontwikkelingen van weidevogels binnen hun reservaten. Hiermee worden de instrumenten geleverd waarmee beheer en beleid gestuurd kunnen worden.

De inventarisaties vinden jaarlijks plaats binnen een groot en divers samengesteld, over Fryslân verdeeld netwerk van vaste proefvlakken. Hierbij wordt gewerkt conform de landelijk gestandaardiseerde methodiek en richtlijnen van het door Sovon Vogelonderzoek ontwikkelde BMP (Teunissen & van Kleunen 2001, van Dijk & Boele 2011). Bij de tellingen zijn vele tientallen enthousiaste vrijwilligers betrokken, die de natuur in zijn algemeen, maar in het bijzonder de weidevogels een warm hart toedragen. Tot nu toe zijn van alle verzamelde gegevensreeksen meetnetrapportages gepubliceerd over de periode 1996-2011 (Nijland 1997 t/m 2009, Postma 2010, Postma *et al.* 2011, Postma *et al.* 2012). Alleen van het MKZ-jaar 2001 verscheen geen verslag.

Door de Provinsje Fryslân en de natuurbeherende organisaties zijn samen met het WMF meerjaren-overeenkomsten afgesloten. Deze vormen de solide basis van de financiering voor een duurzame continuering van het Friese meetnet.

We willen hierbij dank zeggen aan alle betrokken vrijwilligers, de boeren op wiens gronden werd geteld, de opdrachtgevers (contactpersonen: Meinte Engelmoer bij Provinsje Fryslân, Sietske Rintjema bij It Fryske Gea, Roel Douwes bij Natuurmonumenten en Hans Boll bij Staatsbosbeheer), en de andere organisaties waarmee werd samengewerkt (Altenburg & Wymenga, BFVW, Gruttokring Idzegea). Verder gaat dank uit naar Calijn Plate en Leo Soldaat van het CBS, en Wolf Teunissen en Dirk Zoetebier bij Sovon voor hun hulp bij de trendberekeningen. Een lijst met alle tellers is te vinden in bijlage I.

2. Methode en materiaal

2.1. Opzet meetnet

Doel van het meetnet is om wetenschappelijke gegevens te verzamelen over de ontwikkeling van weidevogels in Fryslân en over mogelijke oorzaken van veranderingen. Dit gebeurt door het nemen van een jaarlijkse steekproef. Gestreefd wordt naar een meetnet met 100-150 proefvlakken. Met ruim honderd proefvlakken kunnen betrouwbare uitspraken worden gedaan over toe- of afname van soorten voor geheel Fryslân over een periode van vijf à tien jaar. Een voorwaarde is wel dat de proefvlakken als geheel representatief zijn voor de provincie en gedurende langere tijd worden geteld. Met voldoende representatief wordt bedoeld dat de proefvlakken een reële afspiegeling vormen van de voorkeursregio's klei, klei-op-veen en veen (en daarnaast enkele proefvlakken op de zandgronden en in de waddenregio), en de voorkomende beheervormen (grasland gangbaar, grasland beheer, akkerland en reser vaat). (Nijland *et al.* 1994, Nijland 1997).

Binnen het meetnet worden weidevogels door vrijwilligers geïnventariseerd volgens de BMP-methodiek (Nijland 2009B, Teunissen & van Kleunen 2001, van Dijk & Boele 2011). Aanvullend op de in het landelijk weidevogelmeetnet gevolgde primaire en secundaire weidevogels worden binnen het WMF ook tertiäre weidevogels (kolonievogels zoals Kokmeeuw, Visdief en Zwarte Stern en soorten zoals Wilde Eend, Nijlgans, Meerkoet, Waterhoen, Witte Kwikstaart, Koekoek, Roodborsttapuit en Paapje) gevolgd. De voorkeur gaat uit naar jaarlijkse inventarisatie van alle soorten broedvogels (dus ook niet-weidevogels zoals Rietzanger), maar meerdere varianten zijn mogelijk. In een klein aantal zogenaamde 'alarm'-proefvlakken wordt een vereenvoudigde BMP-inventarisatie verricht, gekoppeld aan het tellen van alarmerende ouderparen van

vijf steltlopers: Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp.

Via de website van Sovon kunnen de verkregen gegevens als stippen worden ingevoerd. Daarnaast is sinds 2011 het invoeren via het programma Autoclustering van Sovon mogelijk. Met dit programma kunnen de gegevens direct vanaf de veldkaart ingevoerd worden op de website, waarna het programma de gegevens verwerkt.

2.2. Berekening van indexen

Een gebruikelijk middel om aantalontwikkelingen in een meetnet zichtbaar te maken is het gebruik van indexen. In dit verslag wordt de aantalsontwikkeling in de verschillende jaren steeds vergeleken met het WMF-startjaar 1996.

De indexcijfers in dit rapport zijn berekend volgens de methode die door het CBS binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (waaronder ook het landelijke weidevogelmeetnet valt) wordt gehanteerd. Voor een uitgebreide uitleg over de berekening van de indexcijfers wordt verwezen naar Teunissen *et al.* 2002. De trends zijn berekend met behulp van het pakket TRIM (TRend analysis and Indices for Monitoring data; van Strien & Pannekoek 1999, Pannekoek & van Strien 2001).

Tot en met 2009 werden de trends berekend volgens een andere methodiek (Nijland *et al.* 1994 en Nijland 1997, 1998). Er zijn enige verschillen met de huidige gehanteerde methodiek van Sovon en het CBS. Voor een uitleg over deze verschillen wordt verwezen naar Postma *et al.* 2011.

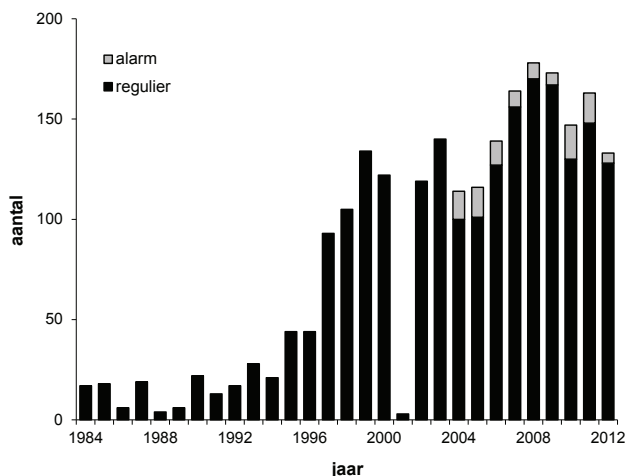
3. Resultaten

3.1. Aantallen proefvlakken

In 2012 zijn gegevens ontvangen van in totaal 133 proefvlakken (stand voorjaar 2013). In 60% van alle proefvlakken (80) zijn alle voorkomende soorten broedvogels geteld. In 48 proefvlakken zijn alleen (primaire, secundaire en tertiaire) weidevogels geteld. Daarnaast zijn in 2012 5 'alarm'-proefvlakken in het meetnet betrokken, waar tellingen zijn verricht van alarmerende ouderparen van Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp, gekoppeld aan een vereenvoudigd BMP. Deze 'alarm'-proefvlakken worden (bijna) jaarlijks geteld volgens de alarmmethode.

Figuur 1 toont de ontwikkeling van het aantal proefvlakken over de periode 1984-2012. De totale oppervlakte van de in 2012 in het meetnet opgenomen proefvlakken is 9.025 hectare. Dat betekent een gemiddelde oppervlakte per proefvlak van ca. 68 hectare. Dat is ruim boven het streefgemiddelde van 50 hectare (Nijland *et al.* 1994, Nijland 1997). In 2001 zijn slechts drie proefvlakken opgenomen. Het was het jaar van de MKZ-crisis, waarbij de graslanden afgesloten waren voor de tellers. Figuur 2 toont de ruimtelijke verdeling van de proefvlakken over Fryslân. Tabel 1 toont de verdeling van de proefvlakken over de beheercategorieën en fysisch geografische regio's (FGR) in 2011.

Vanaf 2004 is de status van proefvlakken met beheersovereenkomsten niet altijd even duidelijk. Veel voormalige vliegende hectarepercelen (individueel beheer) zijn nu opgenomen als onderdeel van collectieve pak-

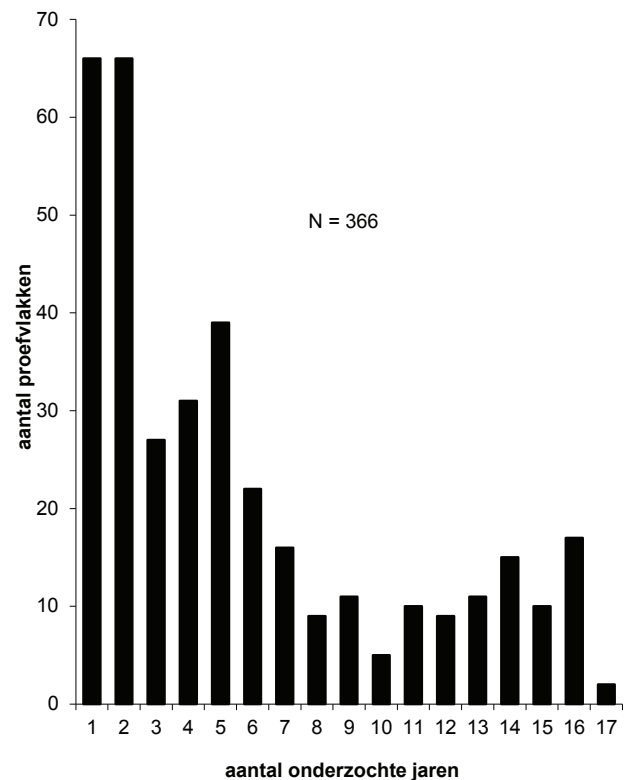

Figuur 1. Ontwikkeling van het aantal proefvlakken in het Weidevogelmeetnet Friesland in de periode 1984-2012.

ketten met mozaïekbeheer. In tabel 1 worden daarom alle proefvlakken op boerengrasland met diverse beheersvormen aangeduid als 'grasland beheer'. In deze proefvlakken zijn één of meerdere percelen aanwezig met uitgestelde maaidatum of vluchtstroken en dergelijke, meestal als onderdeel van collectieve vormen van weidevogelbeheer.

In een meetnet waarin grotendeels door vrijwilligers wordt geïnventariseerd, worden niet alle proefvlakken elk jaar geteld. Er komen proefvlakken bij, er vallen proefvlakken af, of door omstandigheden moet een teller wel eens een jaar overslaan. De dekking is daarom nooit 100%. Figuur 3 toont de dekking van het meetnet in de periode 1996-2012. De dekking is 34%. Als het MKZ-jaar 2001 buiten beschouwing wordt gelaten, dan is de dekking 36%.

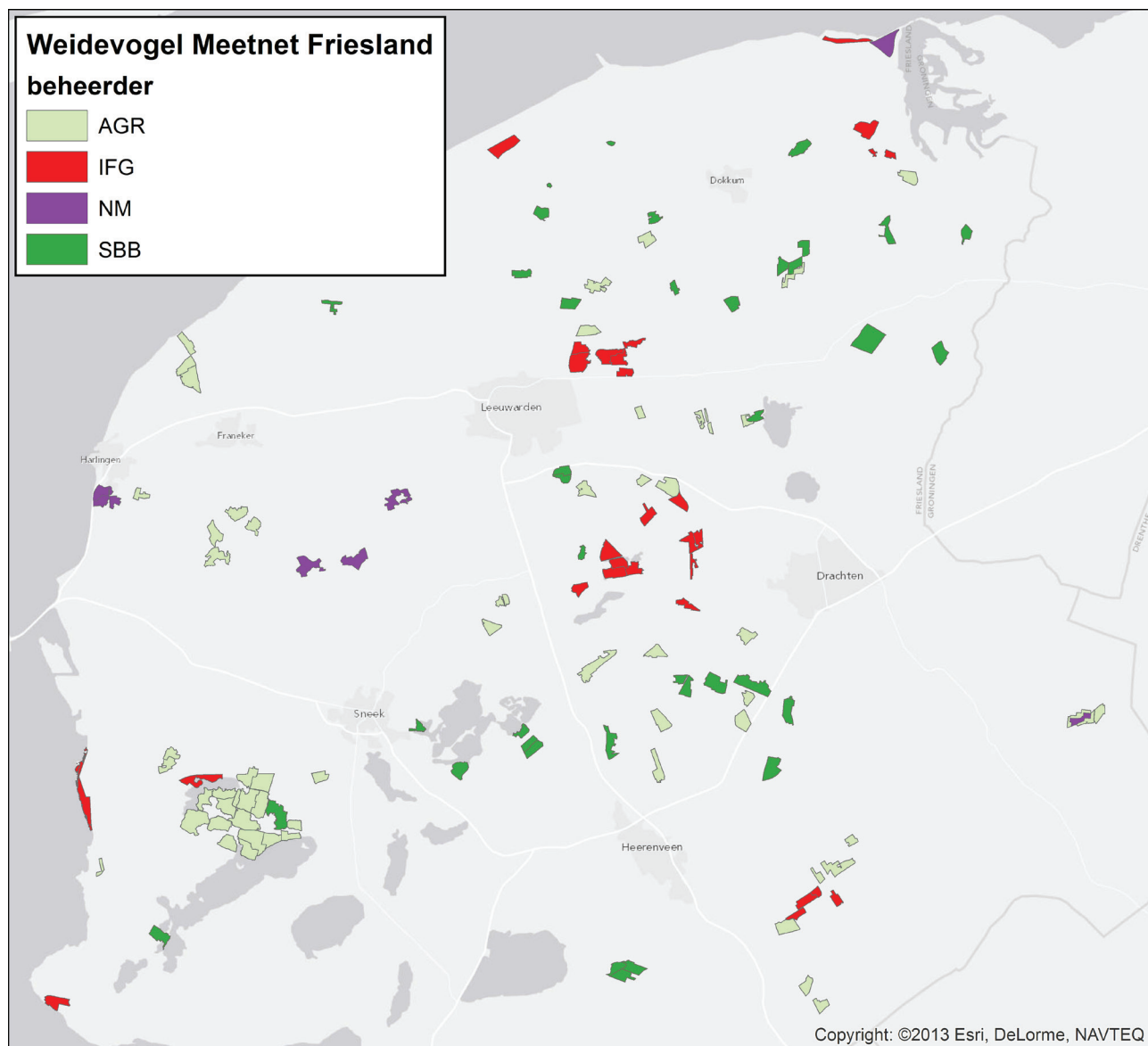
Van de 366 betrokken proefvlakken zijn 300 twee of meer jaren onderzocht. Deze proefvlakken dragen het sterkst bij aan de totstandkoming van de indexen.

Figuur 3. Aantallen en leeftijd van proefvlakken in het Weidevogelmeetnet Friesland in de periode 1996-2012. Totaal zijn 366 proefvlakken één of meer jaren onderzocht. In dit overzicht is het MKZ-jaar 2001 ook meegeteld, toen werden slechts 3 proefvlakken geïnventariseerd. Proefvlakken met in de loop der jaren veranderde begrenzingsen zijn in dit overzicht éénmaal meegeteld.

Tabel 1. Verdeling van de proefvlakken in het Weidevogelmeetnet Friesland in 2012 naar beheer en fysisch geografische regio. Grasland gangbaar = boerenland zonder beheersovereenkomsten, grasland beheer = boerenland met beheersovereenkomsten. Grasland kan ook maïs bevatten. Grasland reservaat = terreinen in beheer van een terreinbeherende organisatie. Akkerland bevat soms ook wat grasland. Uitleg afkortingen fysisch geografische regio's: gwt = getijden wad, hzn = hoge zandgronden noord, lvn = laagveen noord, zkn = zeeklei noord, zkm = zeeklei midden, zck = zeeklei zuid.

	gwt	hzn	lvn	zkn	zkm	zck
grasland gangbaar	0	3	5	6	0	0
grasland beheer	0	3	21	12	0	1
grasland reservaat	1	4	36	34	1	0
akker	0	0	1	5	0	0
totaal	1	10	63	57	1	1

Figuur 2. Ligging van de proefvlakken in het Weidevogelmeetnet Friesland waar in 2012 gegevens van werden ontvangen (met verdeling naar agrarische proefvlakken en proefvlakken binnen de terreinen van It Fryske Gea, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer).

3.2. Soorten en aantallen in 2012

In totaal werden er binnen het WMF 17.272 territoria van 103 soorten broedvogels vastgesteld.

In alle proefvlakken (133) zijn de soorten Scholekster, Kievit, Grutto, Wulp en Tureluur geïnventariseerd. Een overzicht van de aantallen en het aandeel (%) proefvlakken waarin de soort is vastgesteld is te vinden in tabel 2. In 2012 is van deze soorten de Kievit het meest vastgesteld, gevolgd door Grutto.

Tabel 2. Aantallen broedparen (territoria) in 2012 van Scholekster, Kievit, Grutto, Wulp en Tureluur, in alle proefvlakken van het Weidevogelmeetnet Friesland (133 proefvlakken, 9.025 hectare, inclusief 5 alarmproefvlakken 287 ha). Ook wordt het percentage proefvlakken vermeld waarin de soort is vastgesteld. Rode Lijstsoorten zijn vet gedrukt.

Soort	Aantal	% proefvlakken
Scholekster	777	87
Kievit	1.761	88
Grutto	1.640	73
Wulp	60	21
Tureluur	952	81

In 128 van het totaal aantal proefvlakken (8.738 ha) zijn ook de overige soorten weidevogels geteld. Een overzicht van deze aantallen is te vinden in tabel 3.

Tenslotte zijn in 80 van de 133 proefvlakken (5.081 ha) alle soorten broedvogels geteld (dus inclusief erfvo-

gels). Tabel 4 geeft hiervan een overzicht.

Bijzondere soorten

In totaal zijn 26 soorten van de Rode Lijst van kwetsbare en bedreigde soorten (van Beusekom *et al.* 2005) vastgesteld: Roerdomp, Purperreiger, Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Bontbekplevier, Kempphaan, Watersnip, Grutto, Tureluur, Visdief, Zwarte Stern, Koekoek, Veldleeuwerik, Boerenwaluw, Huiswaluw, Graspieper, Gele Kwikstaart, Nachtegaal, Snor, Spotvogel, Huismus, Ringmus en Kneu.

Roepende Roerdompen werden opgemerkt binnen de Brandemeer bij Oldelamer (4), in polder Laban Alde Feanen (1), de Bouwepet bij Gytsjerk (1), de Twijzelermedien bij Twijzel (2) en in Sjoukjemuoi's gat ten noorden van Kollum (1). Het voorkomen van Purperreiger in Fryslân is de laatste jaren beperkt tot de Deelen, de Brandemeer en de Lindevallei. Binnen de Brandemeer werd een recordaantal van 10 territoria vastgesteld. Tevens was hier een territorium van Porseleinhoen aanwezig. Van Kwartelkoning zijn 7 roepende vogels genoteerd. Binnen Van Oordt's Mersken waren 3 territoria aanwezig in de Bouwerspolder en 1 in polder De Dulf. Daarnaast territoria in de Wyldlannen Alde Feanen (1), De Warren bij Tijnje (1) en Oolde Kuunder in de Tsjongervallei (1).

De Kempphaan is ten opzichte van vorige jaren opnieuw wat toegenomen. Dit jaar konden maar liefst 15 territoria worden genoteerd: in Sjoukjemuoi's gat (3), in de Bandpolder bij Lauwersoog (1), de Broeksterpetten bij Stroobos (1), Skrins ten oosten van Wommels (2), Hegewiersterfjild bij Harlingen (2), Lions- en Hesenserpolder bij Jorwert (1), Lange Ripen bij Tijnje (2), polder de Dulf bij Nij Beets (2) en de Grutte Polder bij Gaastmeer (1).

Tabel 3. Aantallen broedparen (territoria) in 2012 van overige weidevogels, in proefvlakken van het Weidevogelmeetnet Friesland (128 proefvlakken, 8.738 hectare, exclusief 5 alarmproefvlakken). Ook wordt het percentage proefvlakken vermeld waarin de soort is vastgesteld. Rode Lijstsoorten zijn vet gedrukt.

Soort	Aantal	% proefvlakken	Soort	Aantal	% proefvlakken
Knobbelzwaan	62	35	Kluut	220	15
Nijlgans	54	26	Kempphaan	15	7
Bergeend	170	43	Watersnip	121	31
Krakeend	437	75	Kokmeeuw	3.484	11
Wintertaling	27	11	Visdief	369	11
Wilde Eend	1.089	88	Zwarte Stern	40	1
Zomertaling	63	27	Koekoek	24	17
Slobeend	308	59	Veldleeuwerik	479	41
Kuifeend	364	69	Graspieper	803	79
Kwartelkoning	7	4	Gele Kwikstaart	294	48
Kwartel	48	14	Witte Kwikstaart	118	45
Waterhoen	38	18	Roodborsttapuit	16	6
Meerkoet	526	71			

Tabel 4. Aantallen broedparen (territoria) in 2012 van overige soorten, in de proefvlakken van het Weidevogelmeetnet Friesland waar alle soorten werden geteld (80 proefvlakken, 5.081 ha). Ook wordt het percentage proefvlakken vermeld waarin de soort is vastgesteld. Rode lijstsoorten zijn vet gedrukt.

Soort	Aantal	% proefvlakken	Soort	Aantal	% proefvlakken
Fuut	27	20	Zwarte Roodstaart	2	3
Geoorde Fuut	3	1	Gekraagde Roodstaart	4	3
Roerdomp	9	8	Merel	43	20
Purperreiger	10	3	Zanglijster	19	13
Lepelaar	1	1	Grote Lijster	1	1
Kolgans	20	5	Sprinkhaanzanger	42	18
Grauwe Gans	326	48	Snor	15	11
Grote Canadese Gans	53	19	Rietzanger	443	65
Canadese Gans x Grauwe Gans	1	1	Bosrietzanger	41	26
Brandgans	38	14	Kleine Karekiet	386	69
Soepgans	4	3	Spotvogel	16	8
Soepeend	31	9	Braamsluiper	3	3
Tafeleend	4	3	Grasmus	53	24
Bruine Kiekendief	11	11	Tuinfluitier	18	10
Havik	1	1	Zwartkop	24	11
Buizerd	5	6	Tjiftjaf	53	19
Torenavalk	1	1	Fitis	100	29
Fazant	19	16	Baardman	7	4
Waterral	17	13	Staatmees	1	1
Porseleinhoen	1	1	Pimpelmees	18	8
Kleine Plevier	40	21	Koolmees	30	13
Bontbekplevier	12	4	Boomklever	1	1
Zilvermeeuw	1	1	Boomkruiper	9	3
Noordse Stern	5	1	Gaai	3	4
Houtduif	25	16	Ekster	1	1
Turkse Tortel	1	1	Kauw	5	3
Gierzwaluw	2	1	Zwarte Kraai	28	23
Grote Bonte Specht	6	4	Spreeuw	6	3
Kleine Bonte Specht	1	1	Huismus	9	1
Boerenzwaluw	15	4	Ringmus	7	4
Huiszwaluw	5	1	Vink	39	13
Boompieper	7	3	Groenling	3	3
Winterkoning	52	20	Putter	20	11
Heggenmus	4	3	Kneu	36	23
Roodborst	9	5	Geelgors	3	1
Nachtegaal	1	1	Rietgors	554	79
Blauwborst	95	38			

3.3. Ontwikkelingen 1996-2012

Met behulp van indexen worden de aantalsontwikkelingen binnen het meetnet weergegeven (tabel 5 en 6) zoals berekend door het CBS. Een uitleg over het berekenen en gebruik van indexen is te vinden in hoofdstuk 2.2.

Als beginjaar voor de index (welke op 100 is gesteld) is het startjaar van het WMF gebruikt (1996). De trendgrafieken staan in bijlage II.

Over de gehele periode laat de Slobeend een matige afname zien. De soort nam vooral af in de jaren 1999 tot 2003, daarna bleven de aantallen redelijk stabiel. In 2012 nam de soort weer toe, en de trend over de laatste tien jaren wordt nu beoordeeld als stabiel. Ook de Kuifeend doet het in Fryslân over de laatste tien jaren iets beter (matige toename) dan over de gehele periode (stabiel).

De Scholekster is van de negen soorten weidevogels het sterkst afgenomen. Zowel over de gehele periode als over de laatste tien jaren is er sprake van een sterke

Tabel 5. Indexen van negen weidevogelsoorten in Fryslân in de periode 1996–2012, zie bijlage II voor de grafieken.

Soort	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Slobeend	100	95	113	107	95	81	70	60	58	65	72	65	59	59	66	63	82
Kuifeend	100	121	119	110	98	103	111	109	92	92	107	100	98	124	119	107	124
Scholekster	100	86	77	72	68	64	60	55	55	48	49	36	37	37	37	33	30
Kievit	100	95	98	92	80	73	66	76	79	63	73	61	61	53	60	52	59
Grutto	100	90	94	87	88	81	75	67	70	59	62	47	52	47	50	52	50
Tureluur	100	100	101	92	86	79	75	71	73	69	73	61	65	61	70	65	72
Veldleeuwerik	100	115	102	87	97	88	80	67	63	58	57	58	52	46	44	45	44
Graspieper	100	93	102	111	115	106	98	91	92	96	87	90	103	95	101	110	108
Gele kwikstaart	100	177	124	143	130	126	126	103	152	85	127	252	210	256	321	335	318

Erratum indexcijfers 2011

Volgens het jaarverslag 2011 (Postma *et al.* 2012) deden drie soorten (Kievit, Grutto en Tureluur) het beduidend beter dan voorgaande jaren. Achteraf blijkt dit fout te zijn. De nieuwe indexcijfers voor 2011 die in dit rapport worden gepresenteerd zijn wel juist. Naast broedvogelinventarisaties worden in proefvlakken ook alarmtellingen van Scholekster, Kievit, Grutto, Wulp en Tureluur meegenomen. De resultaten van deze tellingen zijn in 2011 per abuis opgeteld bij de territoriumaantallen. In sommige proefvlakken werden hierdoor de aantallen beduidend opgehoogd. Dit was vooral het geval bij Kievit, Grutto en Tureluur.

Een tweede reden voor verandering van de indexwaarde voor 2011 was nalevering van data. Niet alle data waren op tijd aangeleverd. Zo bedroeg het aantal proefvlakken van het jaar 2011 dat in 2011 ook al in de dataset zat 129. Een jaar later zijn hier nog 14 proefvlakken bijgekomen; een toename in het aantal proefvlakken met 11%. Daarnaast waren er nog 20 nieuwe proefvlakken die in 2011 voor het eerst werden geteld. Deze proefvlakken doen in het eerste jaar niet mee met de trendberekeningen.

Meer algemeen gesteld kan de hierboven genoemde nalevering van data leiden tot een kleine aanpassing van eerder gepubliceerde indexcijfers, dit in combinatie met de weging van proefvlakken als beschreven in paragrafen 2.2 en 3.1. en de statistische bewerking van de geregistreerde aantallen. De aanpassing is in principe beperkt tot maximaal een paar indexpunten per jaar.

Tabel 6. Gemiddelde jaarlijkse verandering (lineaire trend) van negen weidevogelsoorten in Fryslân in de periode 1996–2012 en over de laatste 10 jaar. Daarnaast de trendclassificatie van het CBS (++ = sterke toename, + = matige toename, 0 = stabiel, - = matige afname, -- = sterke afname) over beide periodes.

Soort	Jaarlijkse verandering 1996–2012	Trend 1996–2012	Jaarlijkse verandering laatste 10 jaar	Trend laatste 10 jaar
Slobeend	-3,2%	-	1,6%	0
Kuifeend	0,3%	0	2,4%	+
Scholekster	-6,8%	--	-6,6%	--
Kievit	-3,8%	-	-3,8%	-
Grutto	-4,9%	-	-3,8%	-
Tureluur	-2,9%	-	-0,7%	0
Veldleeuwerik	-6,2%	--	-4,9%	-
Graspieper	0,0%	0	2,1%	+
Gele kwikstaart	6,6%	+	15,8%	++

afname. In de jaren 1996 tot en met 2007 was de afname het grootst. Daarna was er in de jaren 2007 tot en met 2010 enige stabilisatie, maar in 2011 en 2012 daalden de aantallen wederom.

Bij de Kievit is zowel in de gehele periode als in de laatste tien jaren sprake van een matige jaarlijkse afname van 3,8%. Ook bij de Grutto is in beide periodes een matige afname vastgesteld, alhoewel de jaarlijkse afname in de laatste tien jaren (-3,8%) iets minder hard gaat dan over de gehele periode (-4,9%). Van de 'klassieke steltlopers' laat Tureluur de meest positieve trend zien. Over de gehele periode is er een matige afname, terwijl de trend over de laatste tien jaren stabiel is.

De Veldleeuwerik is sterk achteruitgegaan, met over beide periodes een sterke afname. De jaarlijkse afname over de laatste tien jaren (-4,9%) is ook bij deze soort iets minder sterk dan over de gehele periode (-6,2%). Een soort die het de laatste jaren beter doet is de Graspieper. De trendbeoordeling over de gehele periode is stabiel, en in de laatste tien jaren is er zelfs sprake van een matige toename. De Gele Kwikstaart is sinds 2007 explosief toegenomen, met een sterke toename over de laatste tien jaren (+15,8%).

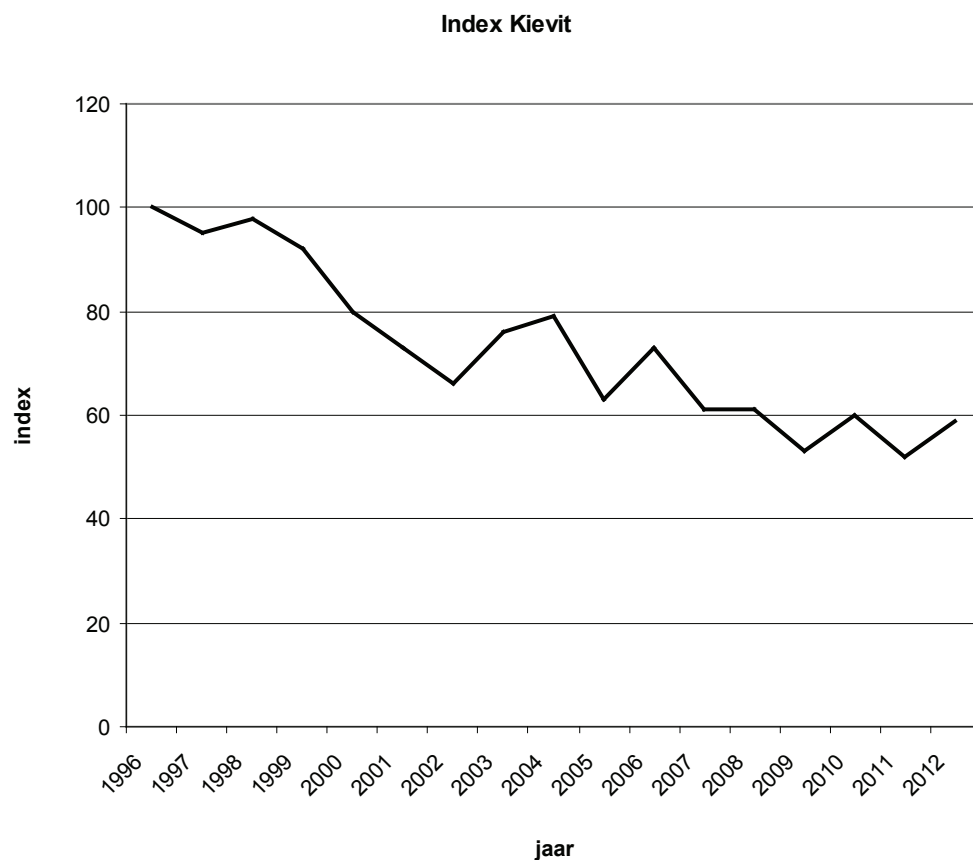
3.4. De Kievit

In verband met artikel 6 van de Regeling zoeken, rapen en beschermen van kievitseieren in het kader van de Flora- en Faunawet heeft de Provinsje Fryslân het Weidevogelmeetnet Friesland opdracht gegeven de trends van de Kievit jaarlijks adequaat te beschrijven. Hiertoe zijn er vanaf 2006 extra proefvlakken in het meetnet opgenomen in gangbaar gras- en akkerland.

De aantalsontwikkeling staat weergegeven in tabel 5 en 6, en in figuur 4.

Uit de analyses van het CBS blijkt dat zowel in de periode 1996 t/m 2012 als in de laatste tien jaren sprake is van jaarlijks een (significante) matige afname van 3,8% (zie CBS 2005 voor de gehanteerde trendclassificatie). Sinds 2007 lijkt de populatie (met jaarlijkse fluctuaties) nagenoeg stabiel gebleven.

Voor een vergelijking tussen de rekenmethodes van de vroegere methode Nijland en die van het CBS wordt verwezen naar Postma *et al.* 2011.

Figuur 4. Trendgrafiek van de Kievit binnen de proefvlakken van het WMF in de periode 1996-2012.

Literatuur

- VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (RED.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- CBS, 2005. Naar een nieuwe trendclassificatie. Notitie maart 2005. CBS, Voorburg.
- VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- NIJLAND F., VAN DIJK A.J., JAGER T. & WIEGERSMA J. 1994. Naar een weidevogelmeetnet in Friesland. Werkgroep Weidevogelmonitoring Friesland, Gytsjerk.
- NIJLAND F. 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009. Weidevogelmeetnet Friesland, verslagen 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008. Publicaties Bureau N, Leeuwarden.
- NIJLAND F. 2009B. Weidevogelmeetnet Friesland; informatie 2009. Stichting Weidevogel Meetnet Friesland. Publicatie Bureau N, Leeuwarden.
- PANNEKOEK J. & VAN STRIEN A. 2001. TRIM 3 Manual (TRENds and INDICES for Monitoring data). Research Paper 0102. CBS, Voorburg.
- POSTMA J. 2010. Weidevogelmeetnet Friesland, verslag 2009. SOVON-monitoringrapport 2010/03. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- POSTMA J., JAGER K. & VAN STEE A. 2011. Weidevogelmeetnet Friesland, verslag 2010. SOVON-monitoringrapport 2011/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- POSTMA J., JAGER K. & OOMEN D. 2012. Weidevogelmeetnet Friesland, verslag 2011. Sovon-rapport 2012/46. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- VAN STRIEN A. & PANNEKOEK J. 1999. Missen is gissen. Ontbrekende tellingen in vogelmeetnetten. Limosa 72: 49-54.
- TEUNISSEN W.A. & VAN KLEUNEN A. 2001. Weidevogels inventariseren in cultuurland. Handleiding Nationaal Weidevogelmeetnet. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- TEUNISSEN W.A., SOLDAAT L., VAN VELLER M., WILLEMS F. & VAN STRIEN A.J. 2002. Berekeningen van indexcijfers in het weidevogelmeetnet. SOVON-onderzoeksrapport 02/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- TEUNISSEN W.A., MELMAN TH.C.P., VAN MEULENBROUK B. & ZOETEBIER D. 2008. Samenwerkingsproject Frysk Ynformaasjesysteem Greidefûgels. SOVON-onderzoeksrapport 2008/15. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Bijlage I. Tellers in het WMF

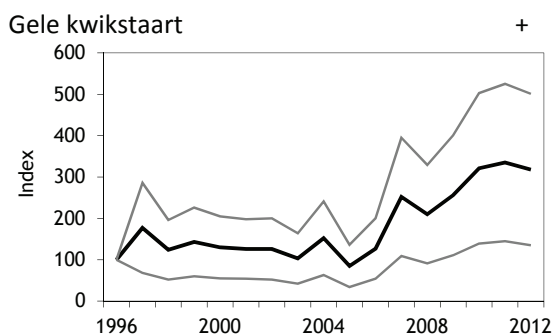
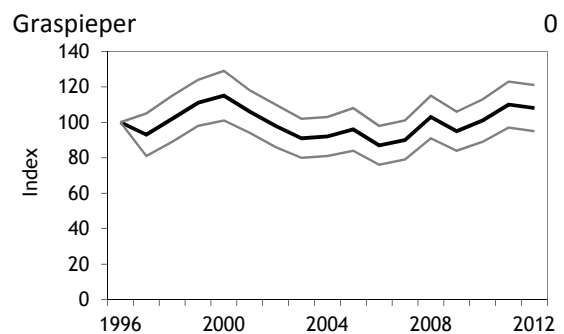
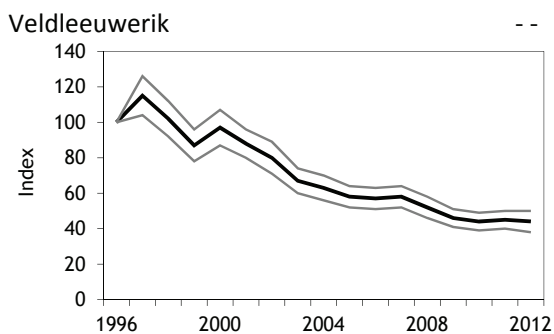
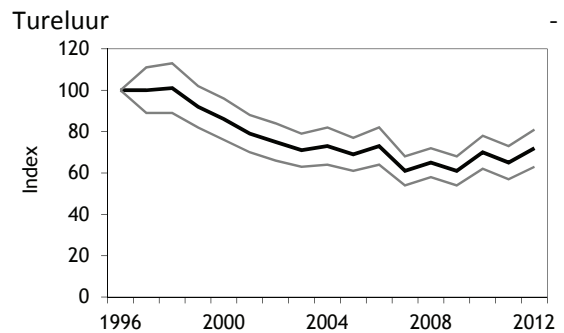
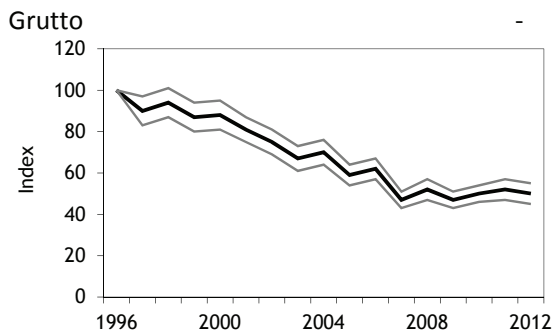
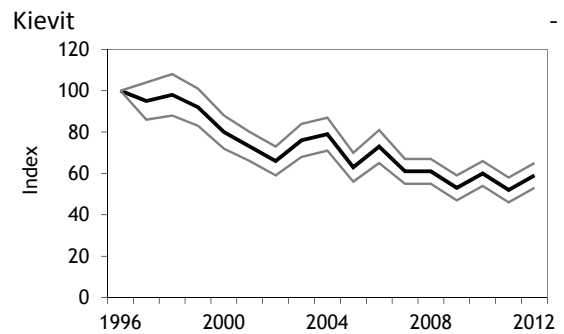
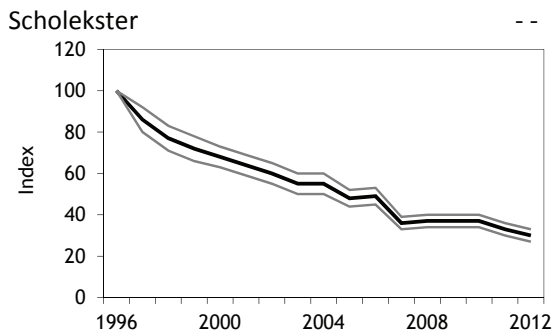
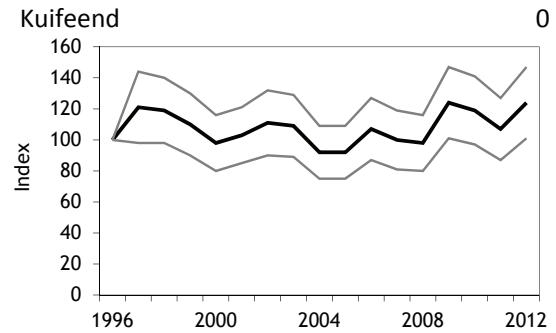
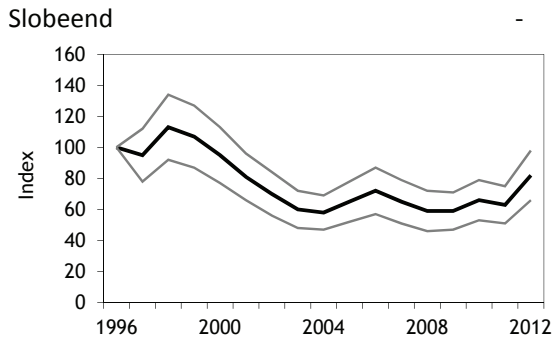
Wij bedanken alle vrijwilligers, die in 2012 één of meer proefvlakken voor het Weidevogelmeetnet Friesland hebben geïnventariseerd. Hopelijk zijn we niemand vergeten.

Ype & Tryntsje Albada, Albert Althuis, Gerard van Assen, Sjoerd Bakker, Henk Betten, Klaas Betten, Jaap Bijl, Klaas van der Bij, Andries Blom, Jan de Boer, J.H. de Boer, Jelle de Boer, Sieds Boersma, Harry Boon, Piet Braam, Klaas Dijkman, Bert Dijkstra, Frens van Dijk, Heine van Dijk, Harm van der Duim, Wineke Evenhuis, Jaap Feddema, Rinnert Foekema, Johnny van der Galiën, Tjeerd Geertsma, Joop de Graaf, Sytze de Groot, Sjoerd de Groot, Jakob Hanenburg, Lucas Hemrica, Jelle Hibma, Philippus Hingst, Gerrit Hof †, Eetze Hofman, Meint Hofstra, Tsjepke van der Honing, Marit Houtsma, Jeffrey Huizenga, Klaas Jager, Gerrit Jellema, Gosse Jilderda, Fokke de Jong, Harry de Jong, Hendricus de Jong, Theo de Jong, A. Jonker, D. Jonker, Germ Jonker, Hanneke Jonker, Harry Jonker, Klaas Joustra, Yrne Joustra, Jan Kleefstra, Romke Kleefstra, Melis Kleinhuis, Hessel Klijn, Freek Koopmans †, Henk Koopmans, Ruurd Koopmans, Jan Koster, Sies Krap, Tjerk Kunst, Kees Lanting, Jentje † & Wijske Larooy, Berend de

Leeuw, Pieter de Leeuw, Klaas Lesman, Arend Leystra, Lies Lockhorst van Overeem, Jan Medenblik, Jan Meijer, Theo Meijer, Jaap Meindersma, Jouke van der Meulen, Teike van Minnen, O.A. Mulder, Age Niemarkt, A.W. Niemarkt, Freek Nijland, Pieter Noordenbos, Gerrit van Norel, Wiebe van Ommen, Arno Paulus, Joeke Paulusma, Lambertus de Ree, Broer Riedstra, Anne van Scheltinga, Sije Schotanus, P. Schutten, Jappie Seinstra, Annemiek van Stee, Jan Stegeman, Haije Valkema, Evert Terpstra, Sytze Terpstra, Siep van der Veen, Jan Veenstra, Nutte Veenstra, Sander Veenstra, Sip Veenstra, Anne Velstra, O. Verwer, Jouke Vlieger, Herman Vos, A.B. de Vries, Auke de Vries, B.J. de Vries, Freddie de Vries, Johan de Vries, Jan de Vries, Tjalling Walda, Sake van der Werff, Sjouke van der Werff, Harald Wiersma, Lolkje Wijbenga, Jaap van der Wijk, Jochem Wind, Simon de Winter, W. Wittermans, Tjibbe Zandstra, Bert Zijlstra, Gauke Zijlstra, Klaas Zoetendal, Jan Zuiderveld.

Bijlage II. Grafieken van WMF-indexen volgens het CBS

Grafieken van de indexen van negen soorten weidevogels binnen Fryslân in de periode 1996-2012, samen met bijbehorende standaardfout.

provinsje fryslân
provincie fryslân

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

